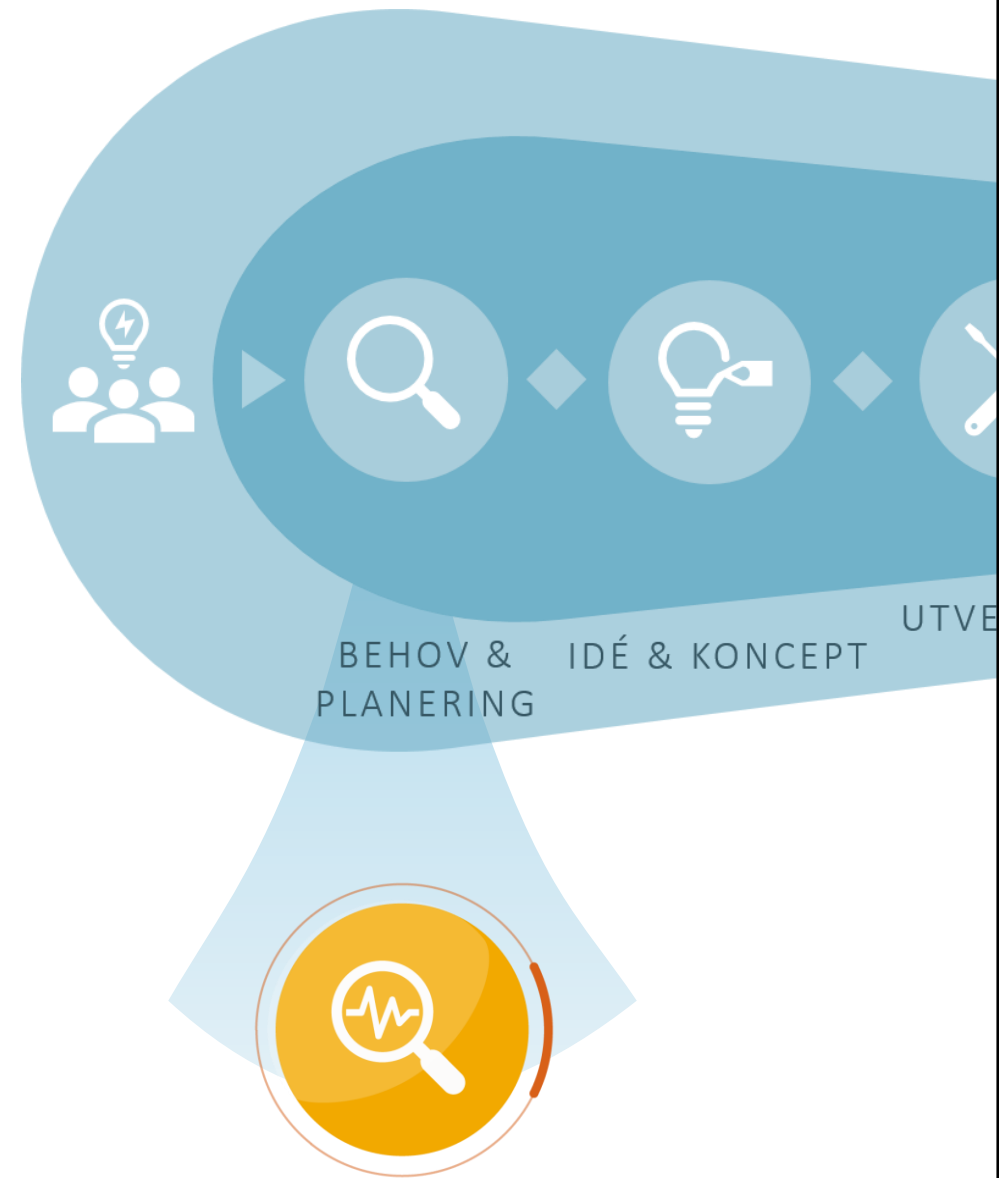

Att göra en mönsteranalys

- en praktisk guide

I innovationsprocessens första fas beskrivs behovsanalysen, där till exempel intervjuer och observationer är metoder för att samla in kvalitativ information.

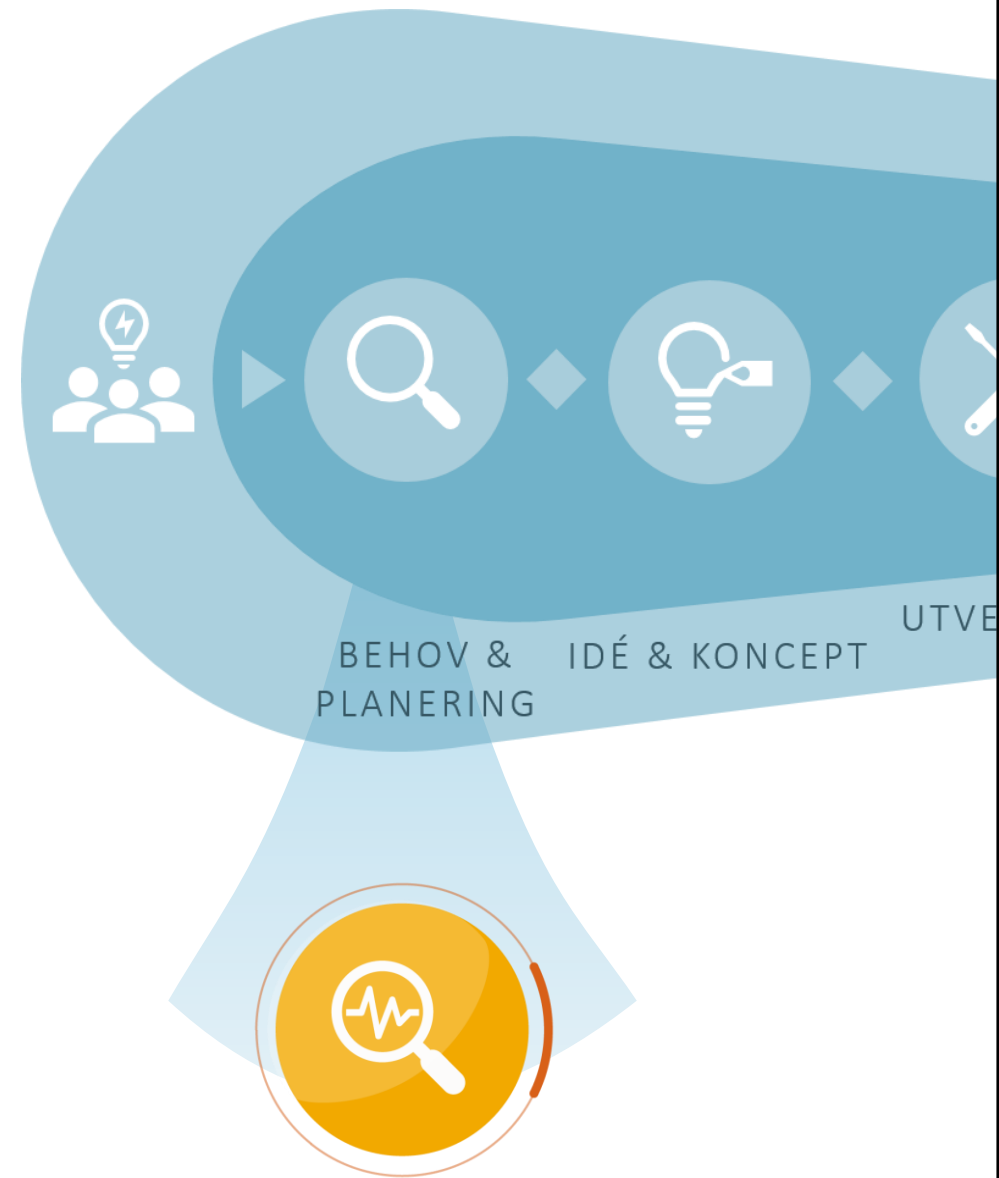
En mönsteranalys är ett verktyg/metod för att därefter analysera den kvalitativa information som samlas in i behovsanalysen.

Varför mönsteranalys?

Att genomföra en analys med mönsteranalys på insamlad kvalitativ data kan ge innovationsprojektet olika fördelar

- **Djupare kunskap om problemet.** Insikterna som görs i analysen kan stötta arbetet med problemformuleringen.
- **Utmanar antaganden.** Mönsteranalysen kan hjälpa er upptäcka behov som ni inte visste fanns eller som antogs vara större än vad det är när man frågar användaren.
- **Motiverar och prioriterar beslut/vägval.** Är något/några behov/problem mycket framträdande i analysen kan det vara en indikation på att det är viktigt att arbeta vidare med.
- **Utvärdera lösningar.** Längre in i processen kan de insikter som görs genom analysen användas för att utvärdera lösningsförslag.

Processen

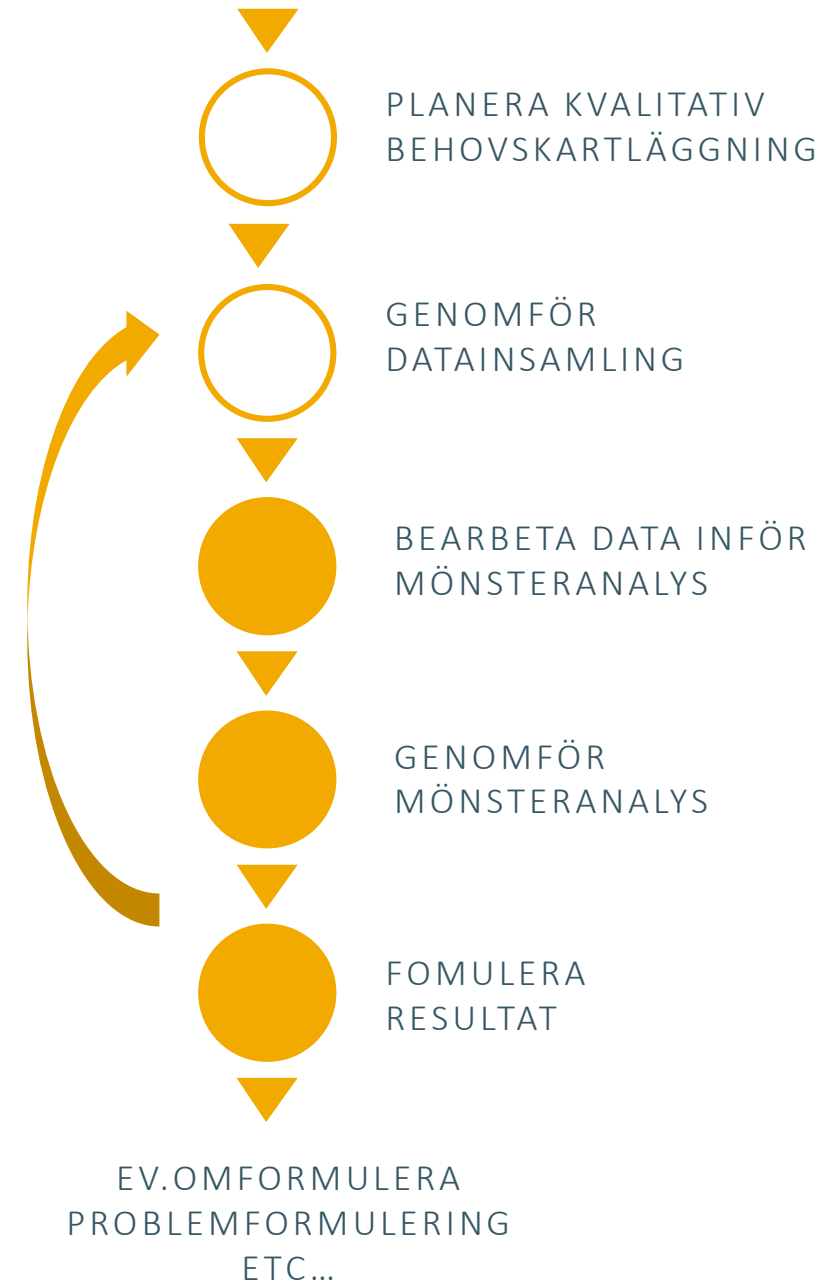
På denna och kommande sidor presenteras en process som visar vart i den kvalitativa delen av behovsanalysen en mönsteranalys genomförs.

Därefter presenteras en steg för steg guide med fokus på hur en mönsteranalys genomförs praktiskt, vilket innefattar:

- Bearbeta data inför mönsteranalys
- Genomföra mönsteranalys
- Formulera resultat

För att ge goda förutsättningar för en högkvalitativ mönsteranalys är det avgörande hur den kvalitativa datainsamlingen planeras och genomförs. Därför kommer även några tips ges kring detta.

PROBLEMFÖRMULERING

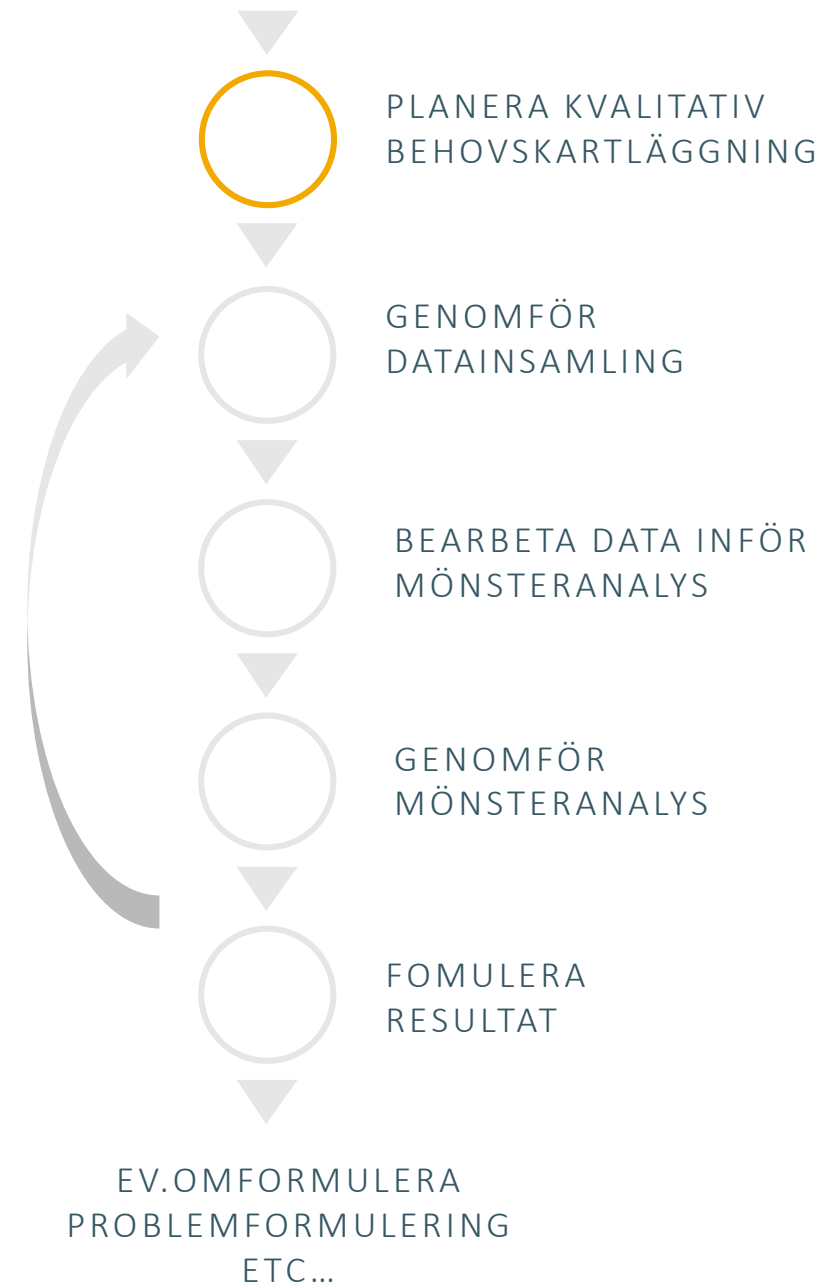
Planera kvalitativ behovskartläggning

En kvalitativ behovskartläggning bygger förståelse för den eller de som påverkas av problemet.

För att ha fokus på rätt frågor krävs att det finns en **problemformulering** att utforska samt ett **syfte** med kartläggningen. Detta påverkar val av datainsamlingsmetoder samt vilka frågor som ställs under till exempel en intervju.

- *Intervju:* förbered frågor att ha som stöd i intervjun men var också inställd på att det kan dyka upp andra intressanta områden under intervjun. Lyssna på vad personen säger och ställ öppna följdfrågor.
- *Observation:* ha möjlighet att notera saker du ser under tiden. Titta på vad som faktiskt görs, det stämmer nämligen sällan överens med vad man säger att man gör och kan belysa behov man inte är medveten om.

PROBLEMFÖRMULERING

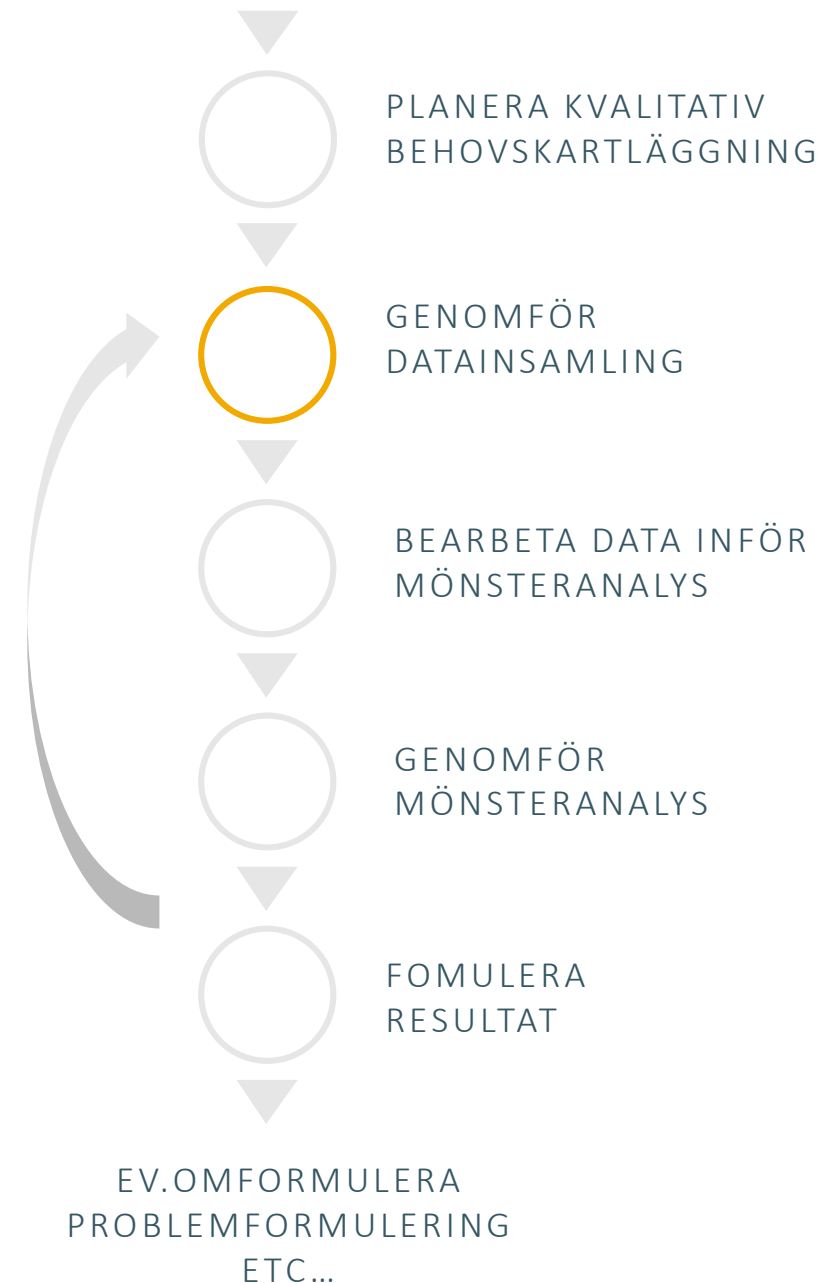
Genomför datainsamling

Under genomförandet är det viktigt att **notera data** för att ha material att jobba med i mönsteranalysen. Det finns olika sätt att göra det på.

- *Intervju*: Spela in under tillfället och transkribera det som sägs efteråt. Det går att anteckna under intervjun/observationen, speciellt om man är två.
- *Observation*: Förbered en observationsmall att anteckna i och att ta bilder (dock ej tillåtet ta bilder inne på sjukhusområden utan tillstånd).

Man måste följa regelverk kring personuppgifter (GDPR) och patientdata (PDL) vid datainsamling.

PROBLEMFORMULERING

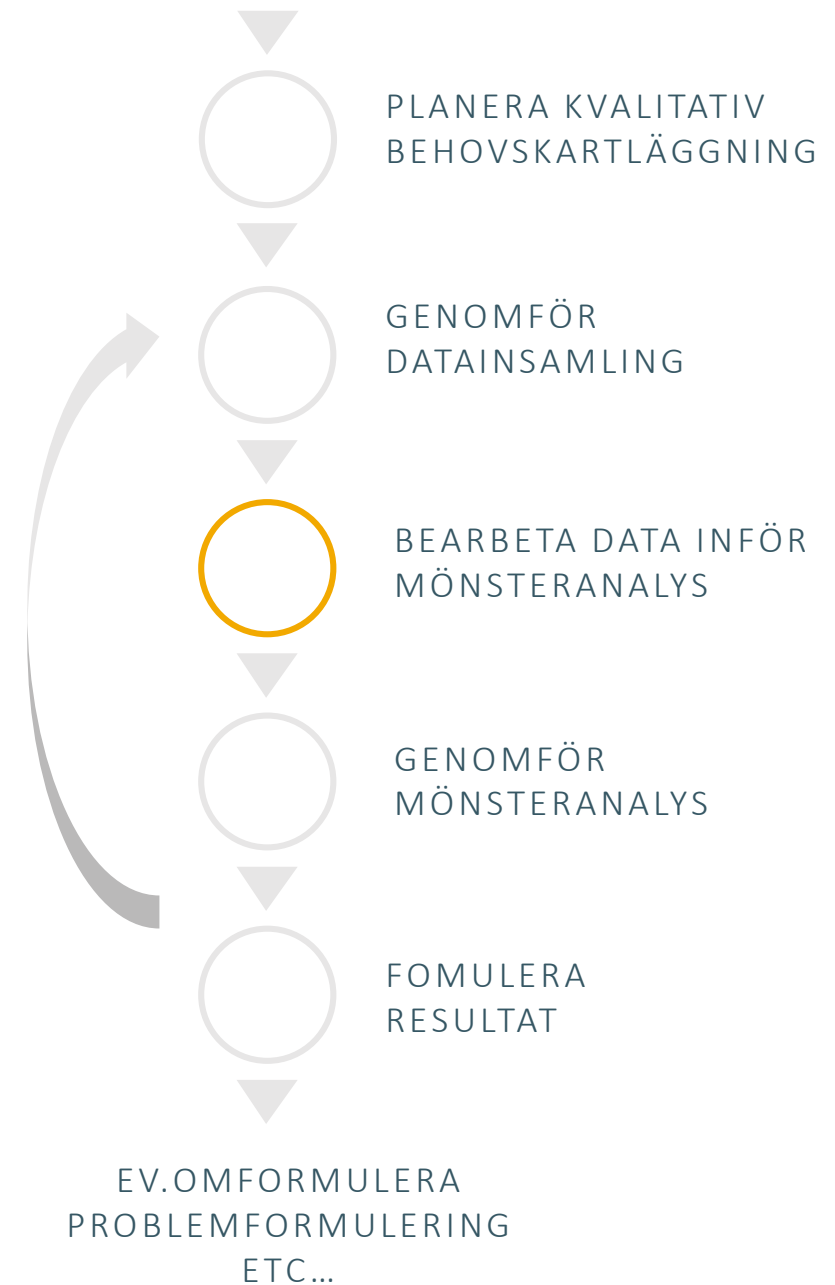
Bearbeta data - gärna löpande

Materialet som samlas in måste bearbetas inför en mönsteranalys – data som är relevant för kartläggningens syfte markeras/sorteras ut.

Det är fördelaktigt att göra detta **löpande**, gärna tätt in på varje tillfälle (ex. intervju, observation). Då är minnet av informationen färskt och det är lättare att korrekt återge informationen.

Att göra det löpande öppnar även för möjligheten att komplettera med till exempel frågor vid kommande intervjuer. En kvalitativ behovsanalys är en **lärandeprocess**, alla intervjuer måste inte vara identiska och man kan lägga till aktiviteter där det behövs.

PROBLEMFÖRMULERING

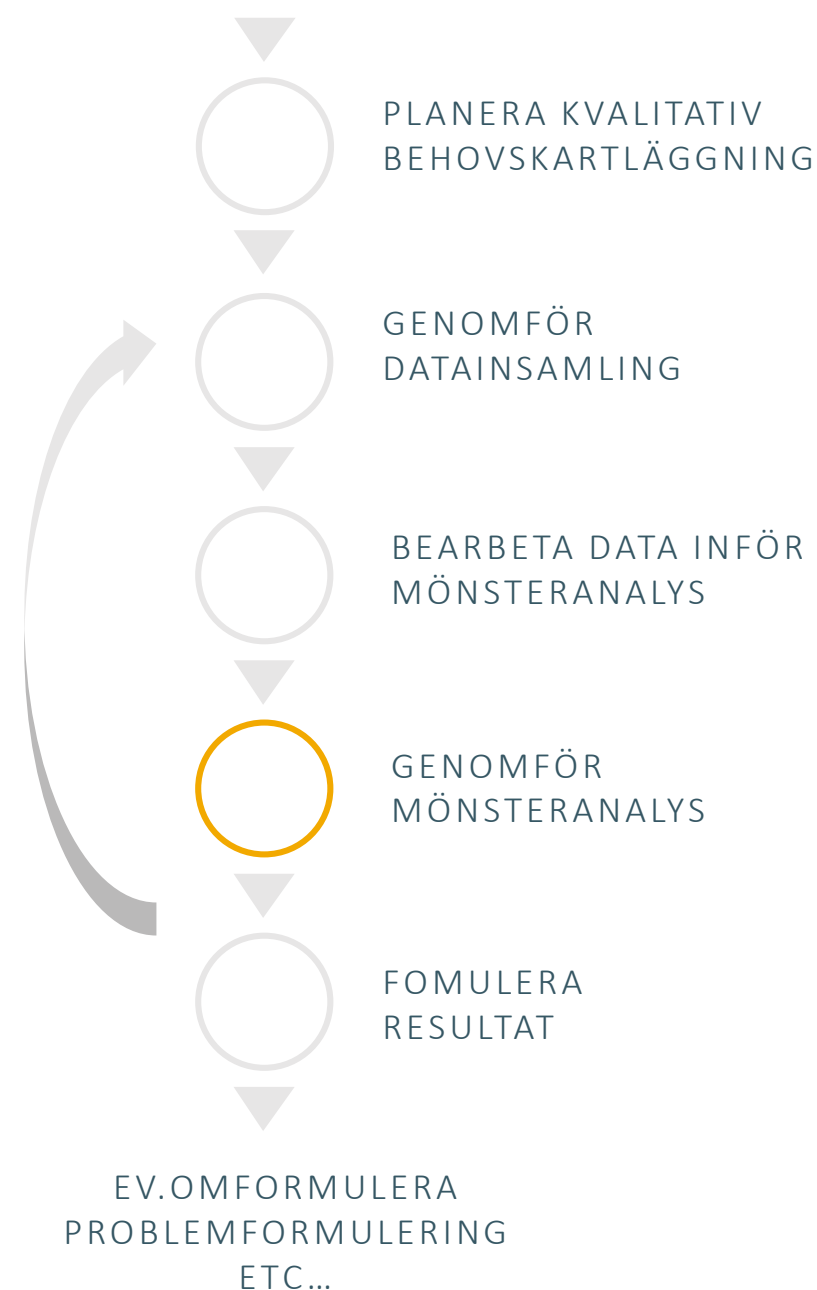
Genomför mönsteranalys

Det är bra att vara flera, minst 2 personer, som genomför mönsteranalysen samt att tydligt avsätta tid för aktiviteten.

Metoden mönsteranalys bygger på en "bottom-up" strategi. Markera först ut relevanta detaljer i materialet – se bearbeta data. Under mönsteranalysen tas sedan varje detalj i beaktning för att **hitta mönster** i den data som samlats in. Målet är att hitta grupper/teman som kommunicerar behov kopplat till det problem som undersöks.

För att ge gruppen som ska analysera en helhetsbild över materialet kan den eller de personer som stått för datainsamlingen återberätta vad som dykt upp i intervjuer och observationer.

PROBLEMFÖRMULERING

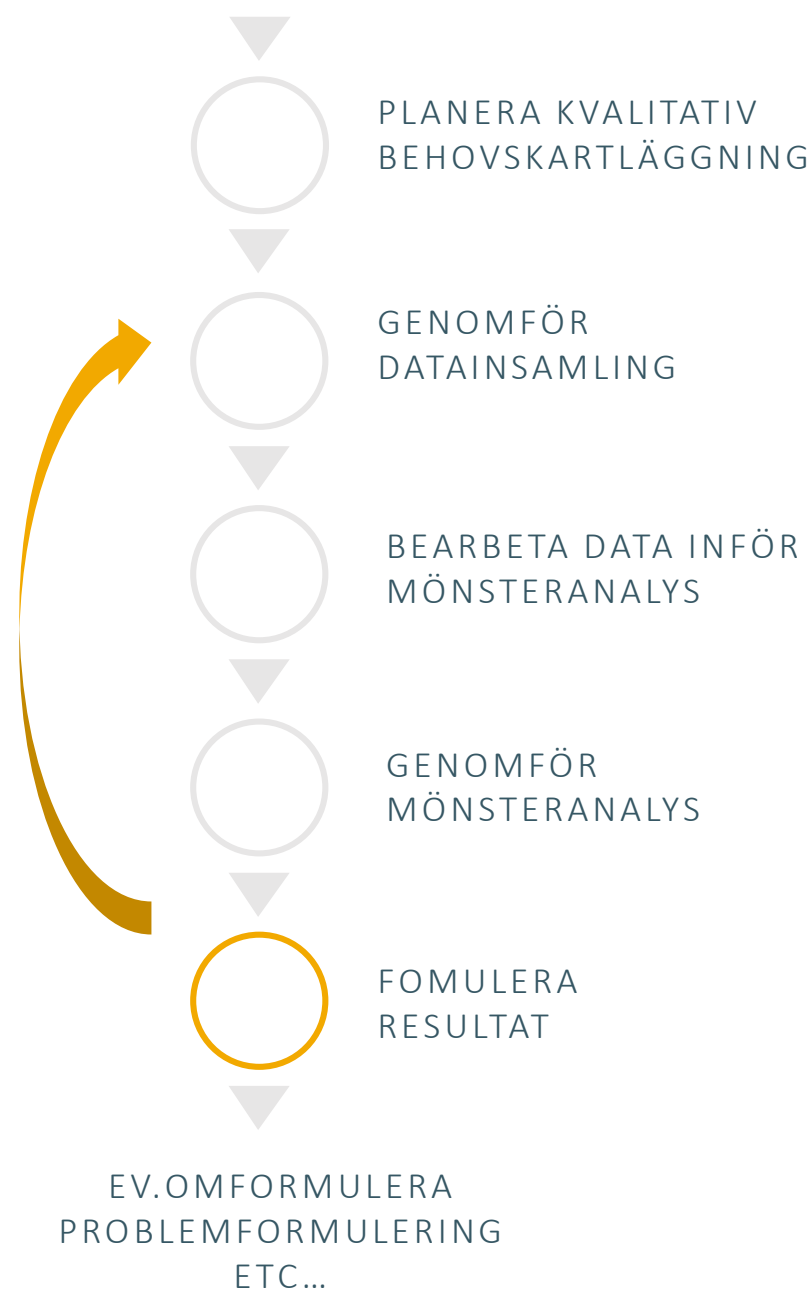
Formulera resultat

För att göra insikter som ges av mönsteranalysen **tillgängliga** och **användbara** för kommande projektsteg formuleras resultaten.

Resultatet kan t. ex. användas för att uppdatera problemformuleringen eller för att vara grund till beslut och vägval i projektet.

Pilen illustrerar att det är en **iterativ process**. Man kan med fördel bygga på sitt resultat med kompletterande aktiviteter om man ser att det kvarstår frågeställningar som kan ha stor påverkan framåt.

PROBLEMFÖRMULERING

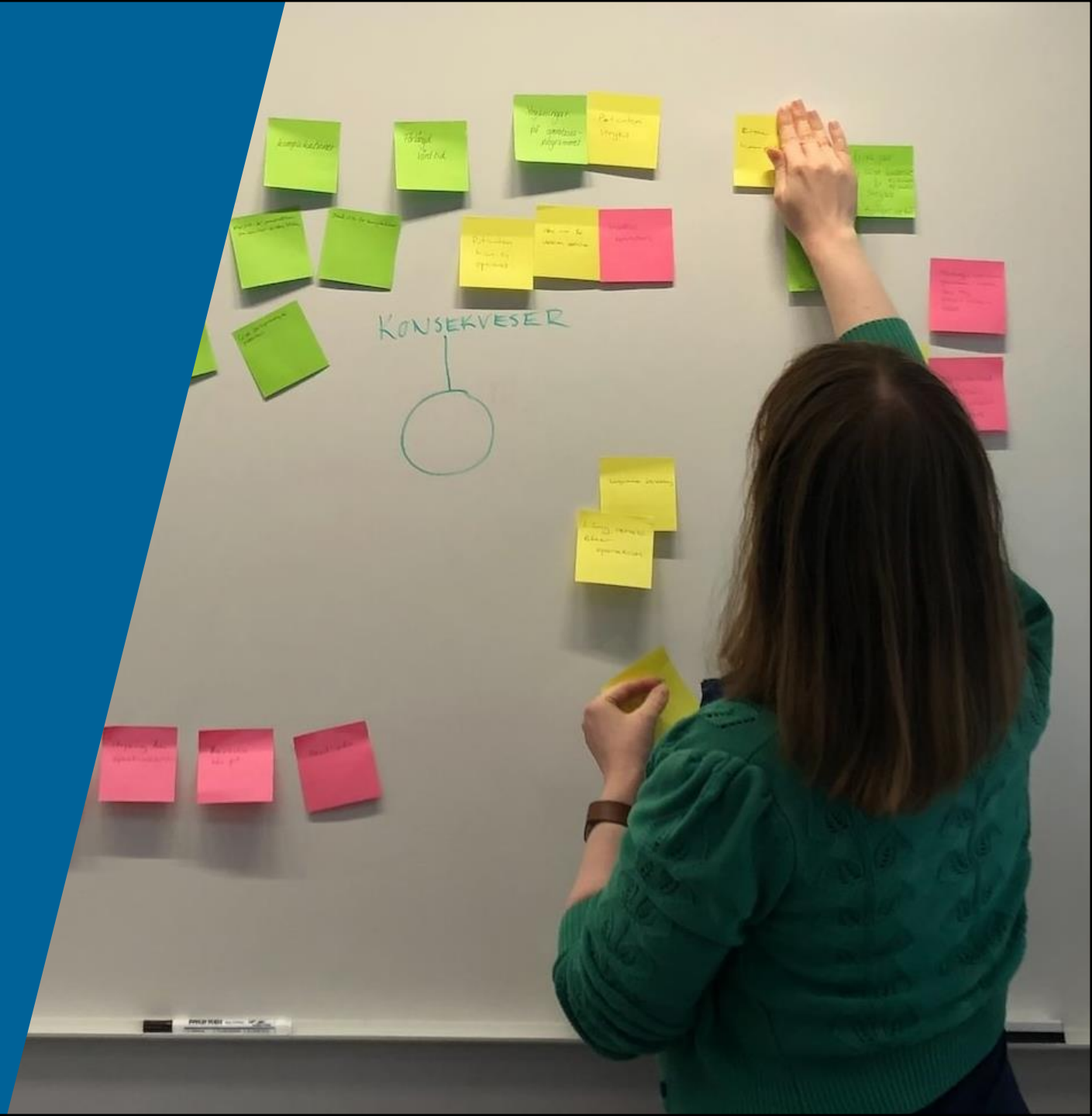

Hur vi gör en mönsteranalys

- steg för steg

Guiden utgår ifrån ett fiktivt exempel för att illustrera hur vi, tjänstedesigners på Innovationsplattformen i Västra Götalandsregionen, gör en mönsteranalys.

Detta kommer främst vara ett fysiskt exempel men tips kommer även ges på hur man kan göra en digital version.

Med nedanstående fiktiva exempel illustreras hur en mönsteranalys kan genomföras:

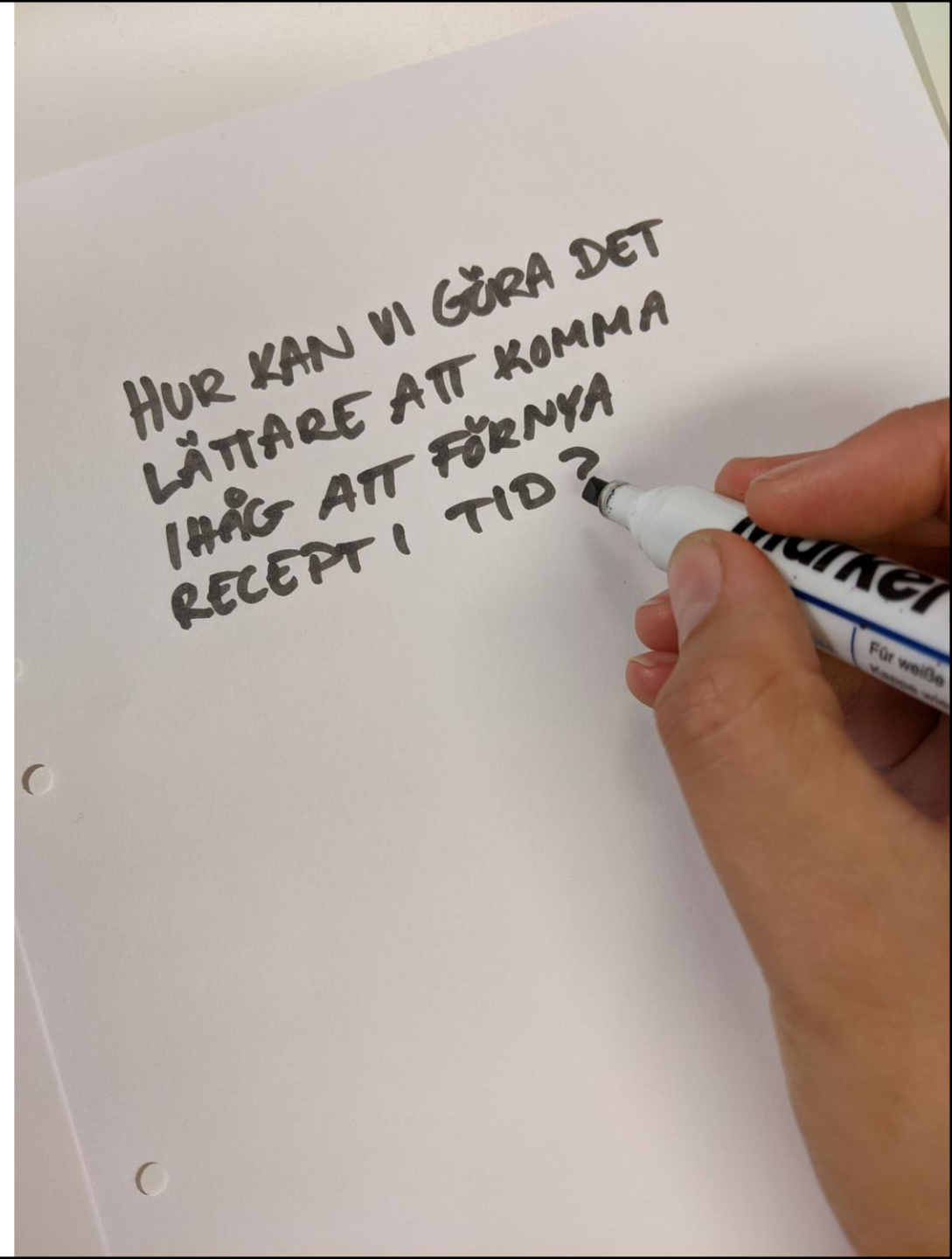
Exempelfall

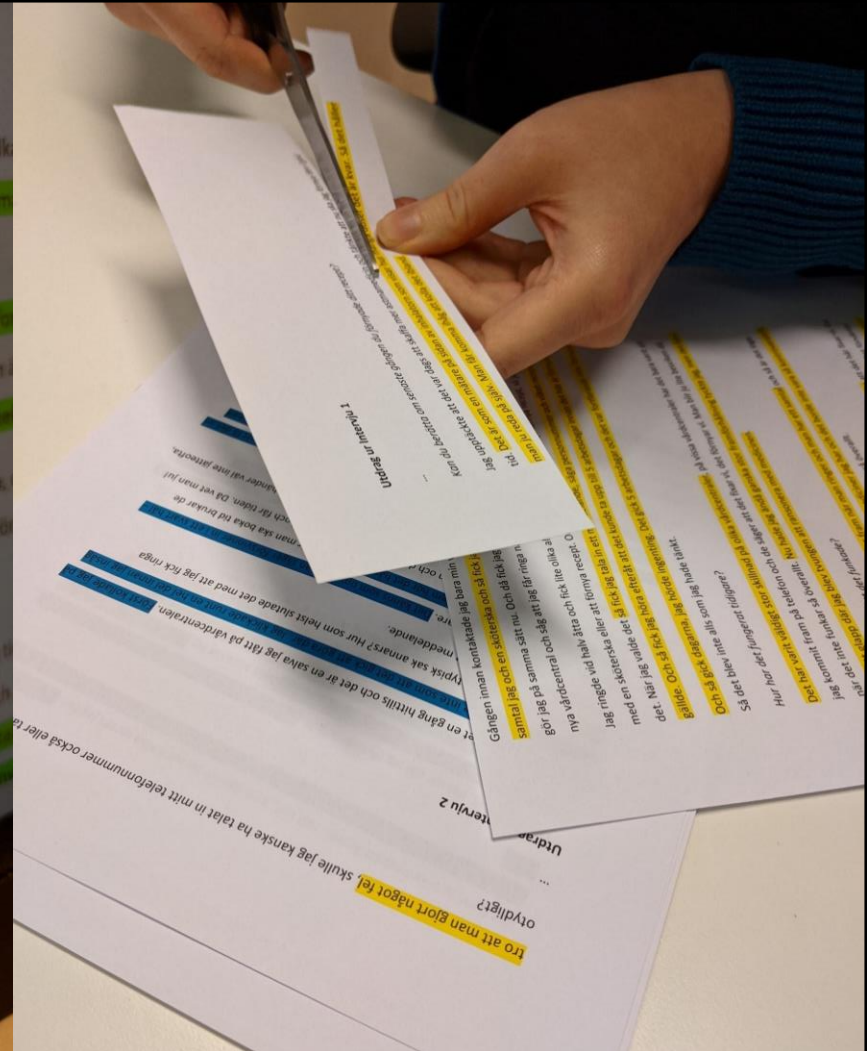
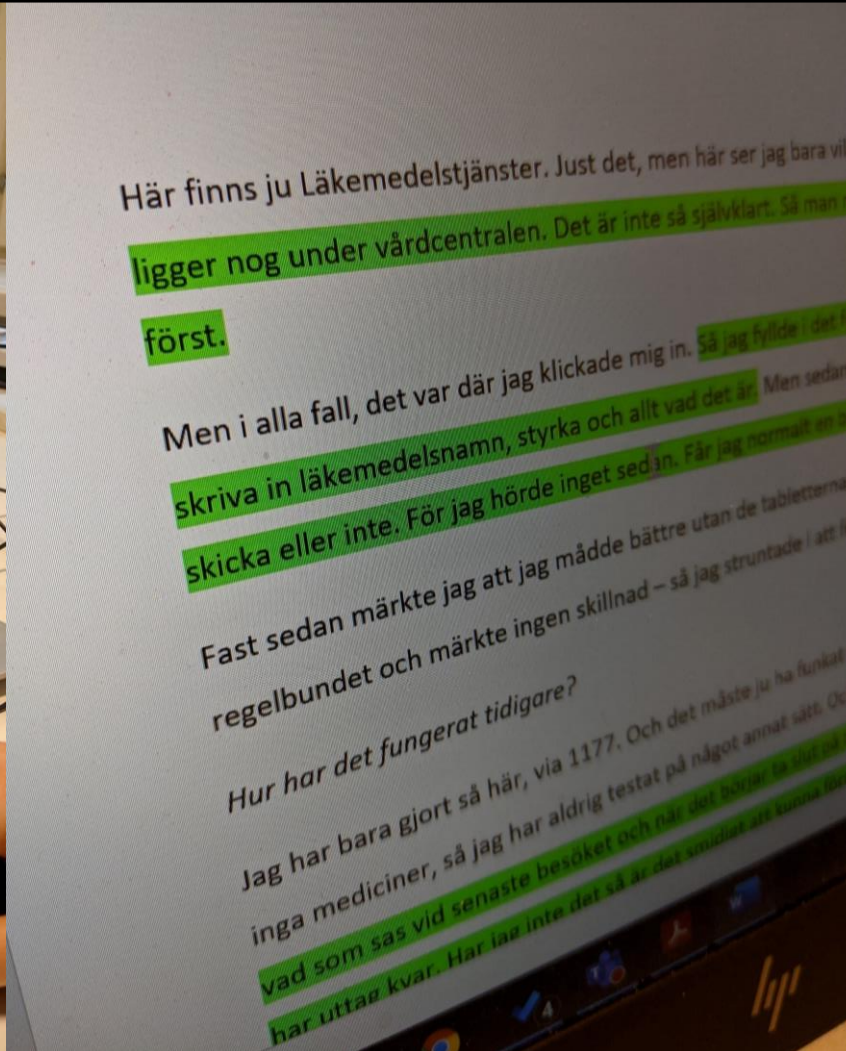
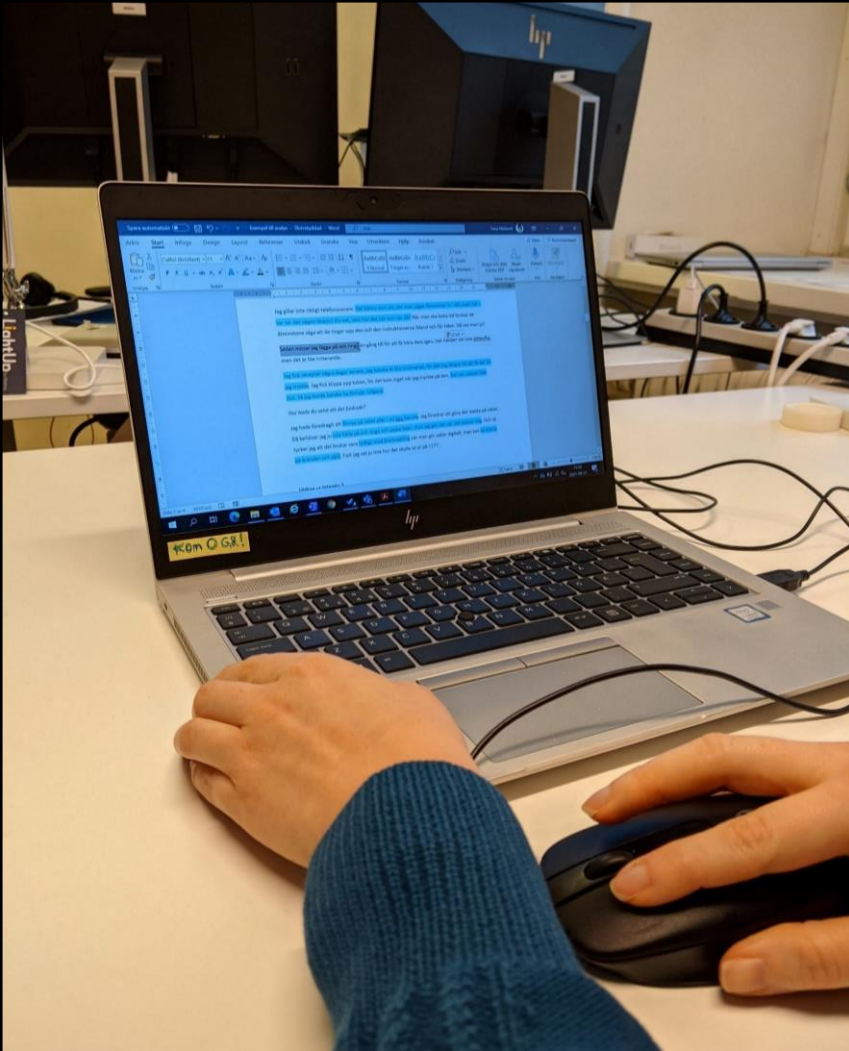
Det har startat ett projekt med syfte att förbättra hanteringen av att förnya recept. Ett problem som har uppkommit är att många patienter inte förnyar sina recept i tid vilket gör att medarbetare måste påminna patienterna om detta.

Hur kan vi göra det lättare att komma ihåg att förnya recept i tid?

För att förstå vilka behov som påverkar denna process ska en kvalitativ behovskartläggning genomföras. Vi har hållit intervjuer med personer som har recept de behöver förnya då och då, lyssnat igenom intervjuerna och skrivit ner intressanta partier.

Dags att bearbeta data!

Bearbeta data

Samma dag eller dagen efter varje intervju och observation avsätter vi en stund för att gå igenom våra anteckningar och markera intressanta citat och partier.

Vi markerar de olika intervjuerna med olika färger för att längre fram i analysen kunna urskilja om många individer tar upp samma behov, eller om det är ett (stort) behov för en individ. Ett alternativ är att markera olika intervjuer med nummer.

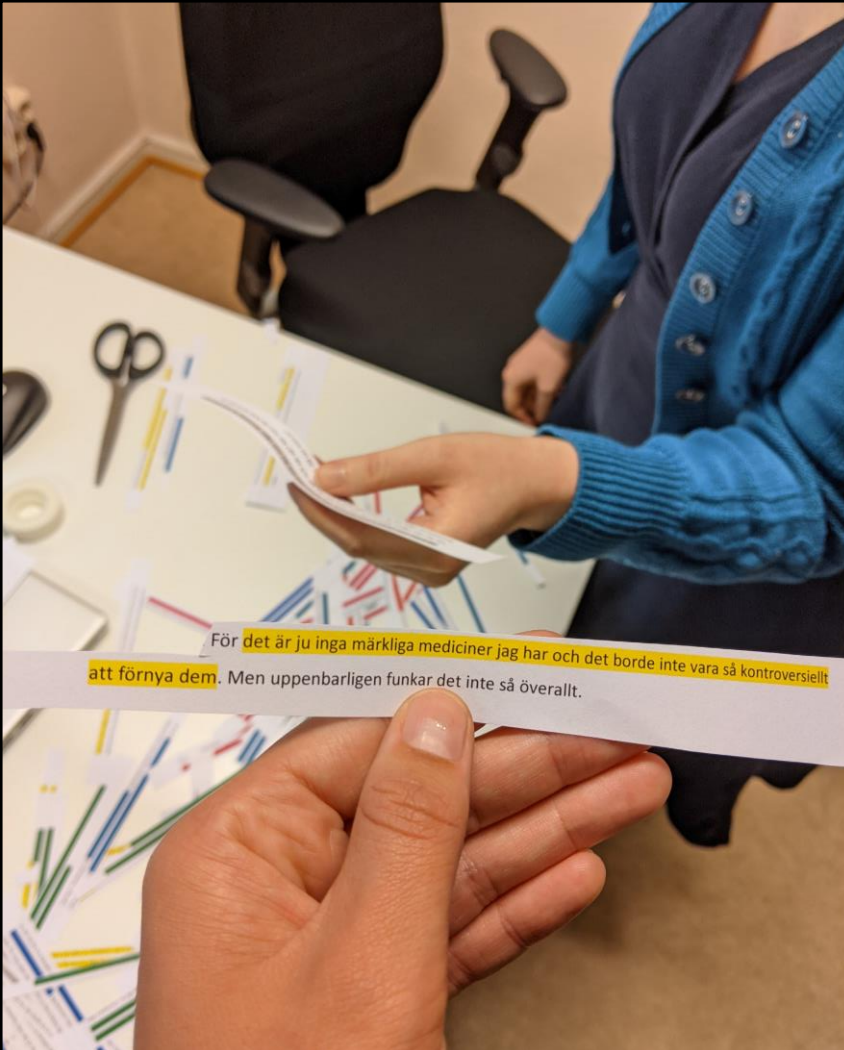
När vi markerat alla intressanta bitar ser vi till att det finns utrymme mellan raderna, vi skriver ut dokumentet och klipper isär styckena. Målet är att vi ska ha en enskild datapunkt på varje lapp.

Förbereda analys

För att utföra mönsteranalysen behövs:

- De förberedda lapparna med citat som samlats in genom den kvalitativa datainsamlingen.
- Ett bokad tid med de personer som ska involveras i analysen. Det kan vara projektgruppen men även relevanta representanter från verksamhet, styrgrupp eller liknande.
- En yta där vi kan sätta upp lappar (vägg/whiteboard)
- Nålar/häftmassa/tejp så att vi kan sätta upp lappar men också lätt kunna flytta runt dem.

För det är ju inga märkliga mediciner jag har och det borde inte vara så kontroversiellt att förnya dem. Men uppenbarligen funkar det inte så överallt.

Hitta mönster

Alla tar varsin lapp och läser den – ibland läser vi alla tyst för oss själva, ibland läser vi högt så att alla blir medvetna om vilka citat som dyker upp.

Varje lapp placerar vi på ytan. Antingen skapas en ny gruppering, eller så anser vi att det finns likheter med en redan placerad lapp, då sätter vi dem tillsammans.

Vi tar nya lappar, läser dem, bollar gärna med varandra och placerar dem där vi tycker de passar in. Grupperingar börjar växa fram.

Att hitta mönster tar tid!

Att gå igenom alla lappar är ett tidskrävande momentet, och ett komplext arbete, speciellt till en början. Att det känns kämpigt betyder inte att något är fel.

Det är också viktigt att läsa varje ny lapp så öppensinnat som möjligt och gärna bolla med någon annan eftersom alla uppfattar saker olika.

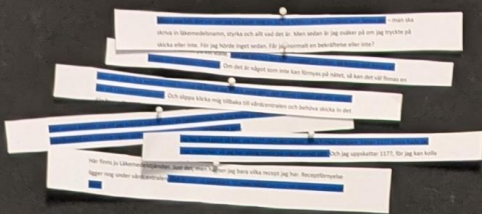
Pauser ger nya perspektiv

Kör man fast, eller om allt verkar handla om en och samma sak kan det vara dags för en paus. Gå en promenad, gör en kopp kaffe eller te, prata om något helt annat en stund. Rensa tanken.

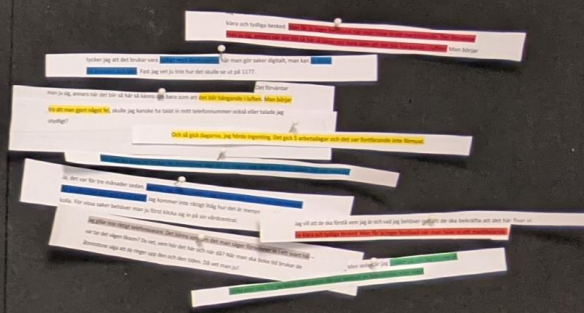
Efter pauser kan man ofta inse att några lappar inte alls verkar betyda det man trodde. Det är helt ok att flytta runt dem och även att kopiera en lapp för att den har betydelse för två grupperingar.

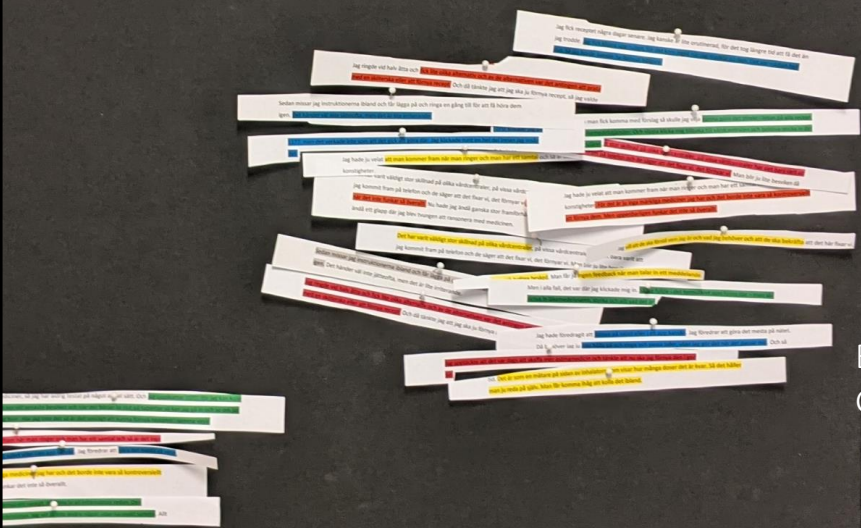
BEHOV UTTRYCKT FRÅN EN
PERSON (SAMMA FÄRG)

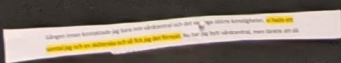
SAMMA BEHOV UTTRYCKT AV
FLERA PERSONER (OLIKA FÄRGER)

BÖRJAN PÅ EN STOR
GRUPPERING

CITAT SOM ÄR SVÅRT ATT
PLACERA IN I NÅGON GRUPP

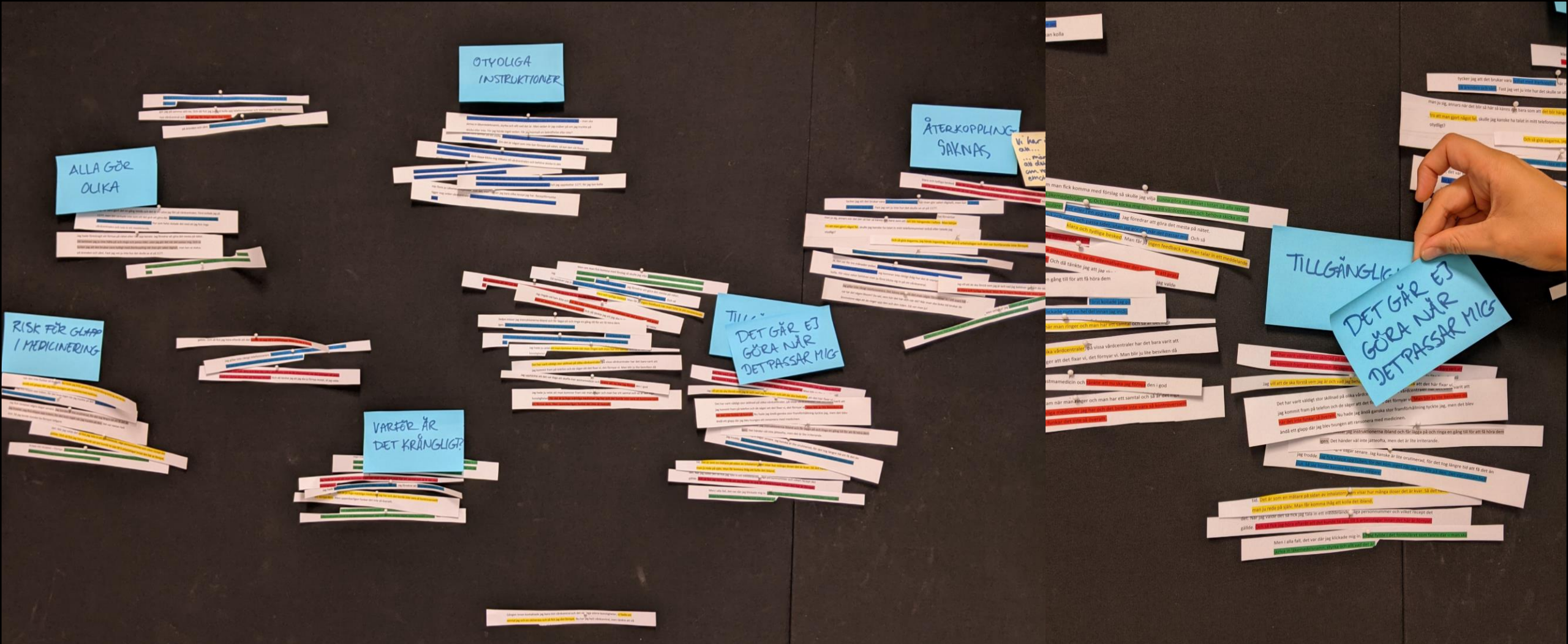
Olika grupperingar

Olika typer av grupperingar som kan uppstå finns illustrerade i bilden.

Färgkodning kan hjälpa till att se om en grupp består av många citat från en person eller om en grupp består av liknande citat från många olika individer

Att några grupperingar **växer sig stora** är också vanligt. Det är bra att gå igenom dem igen, även om de handlar om liknande saker går det ofta att urskilja undergrupper när man går in i gruppen mer i detalj.

Det finns alltid några citat som är **svårplacerade**. Detta behöver dock inte innebära att det som uttrycks inte är viktigt, det kan snarare vara så att det är något man kan behöva undersöka mer.

Namnge grupper

När alla lappar placerats ska vi namnge grupperna. Viktigt att detta sker först efteråt, för att undvika att förutbestämda uppfattningar om behovet styr resultatet.

Vi läser igenom lapparna i en gruppering tillsammans och diskuterar vad gruppen tycks handla om, vad är grundläggande behovet vi kan utläsa?

Även detta moment kan upplevas svårt. Kom ihåg att det är helt ok att byta namn och att det både kan vara ett ord eller en mening. Det viktiga är att det kommunicerar vad grupperingen handlar om.

RISK FÖR GLAPP I MEDICINERING

när det inte funkar så överallt. Nu hade jag ändå ganska stor framförhållning tyckte jag, men det
ändå ett glapp där jag blev tvungen att ransonera med medicinen.
Jag fick klippa upp tuben, för det kom inget när jag tryckte på den. Det var nästan helt
slut. Så jag borde kanske ha förnyat tidigare.
Jag fick receptet några dagar senare. Jag kanske är lite rutinerad, för det tog längre tid att få det än
jag trodde. Jag fick klippa upp tuben, för det kom inget när jag tryckte på den. Det var nästan helt
slut. Så jag borde kanske ha förnyat tidigare.
det. När jag valde det så fick jag tala in ett meddelande, säga personnummer
gällde. Och så fick jag höra efteråt att det kunde ta upp till 5 arbetsdagar innan
knapp vid receptet – Förnya. Om det är något som inte kan förnyas på nätet, så kan det väl finnas
text som säger att jag måste kontakta läkaren på annat sätt.

RISK FÖR GLAPP I MEDICINERING

... det tar längre
tid att få det
nya receptet
än vad patienten
tror

Vilket leder
till glapp i
medicinering

när det inte funkar så överallt. Nu hade jag ändå ganska stor
ändå ett glapp där jag blev tvungen att ransonera med medicinen.
Jag fick klippa upp tuben, för det kom inget när jag tryckte på den. Det var nästan
slut. Så jag borde kanske ha förnyat tidigare.
Jag fick receptet några dagar senare. Jag kanske är lite rutinerad, för det tog
jag trodde. Jag fick klippa upp tuben, för det kom inget när jag tryckte på den.
slut. Så jag borde kanske ha förnyat tidigare.
det. När jag valde det så fick jag tala in ett
gällde. Och så fick jag höra efteråt att det
knapp vid receptet – Förnya. Om det är något som inte kan
text som säger att jag måste kontakta läkaren på annat sätt.

RISK FÖR GLAPP I MEDICINERING

... det tar längre
tid att få det
nya receptet
än vad patienten
tror

Vilket leder
till glapp i
medicinering

↓
Hur undviker
vi glapp i
medicinering?

när det inte funkar så överallt. Nu hade jag ändå ganska stor framförhållning
ändå ett glapp där jag blev tvungen att ransonera med medicinen.
Jag fick klippa upp tuben, för det kom inget när jag tryckte på den. Det var nästan
slut. Så jag borde kanske ha förnyat tidigare.
Jag fick receptet några dagar senare. Jag kanske är lite rutinerad, för det tog längre
jag trodde. Jag fick klippa upp tuben, för det kom inget när jag tryckte på den. Det var
slut. Så jag borde kanske ha förnyat tidigare.
det. När jag valde det så fick jag tala in ett meddelande
gällde. Och så fick jag höra efteråt att det kunde ta
knapp vid receptet – Förnya. Om det är något som inte kan förnyas på
text som säger att jag måste kontakta läkaren på annat sätt.

Formulera resultat

Utifrån de teman som identifierats
formulerar vi någon eller några insikter
kring varje tema. Här följer ett
exempel:

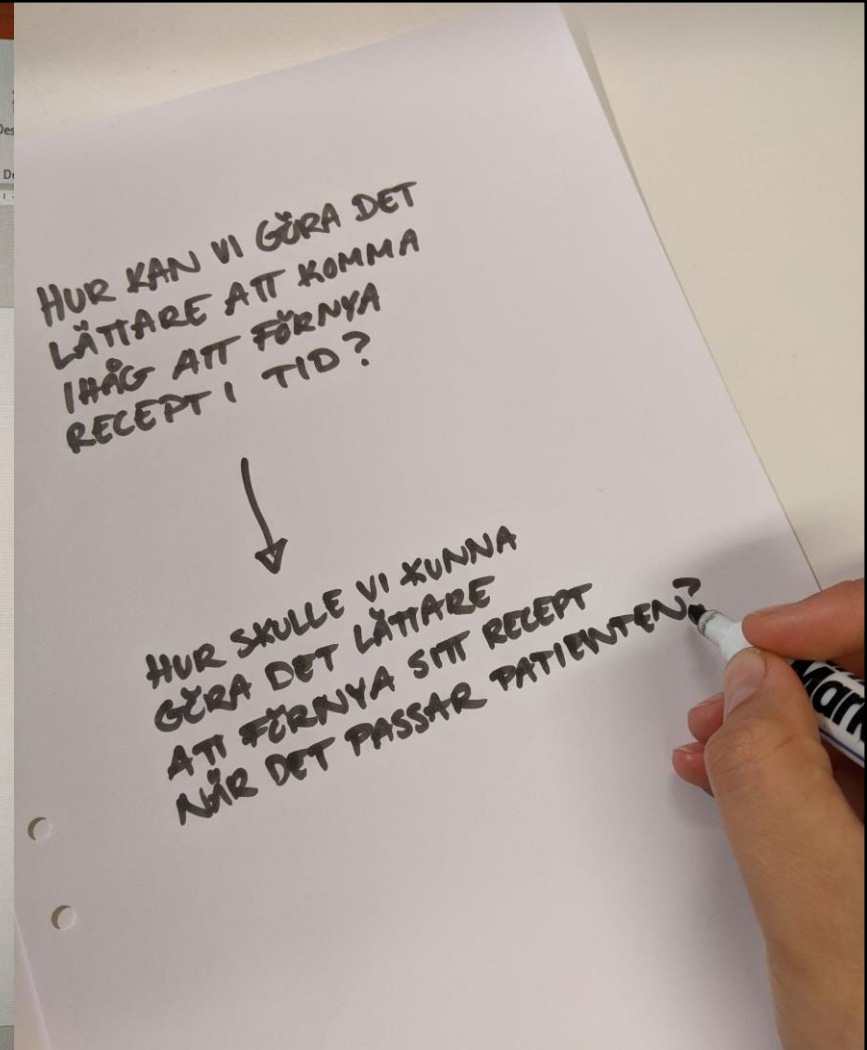
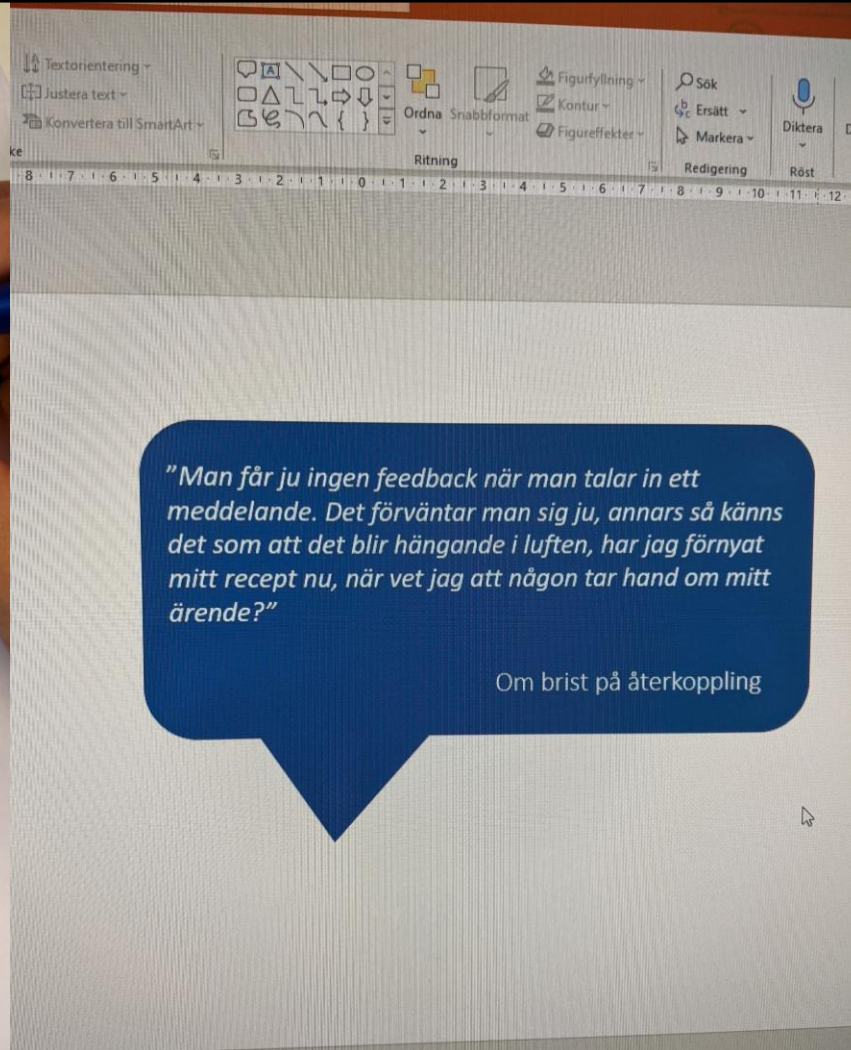
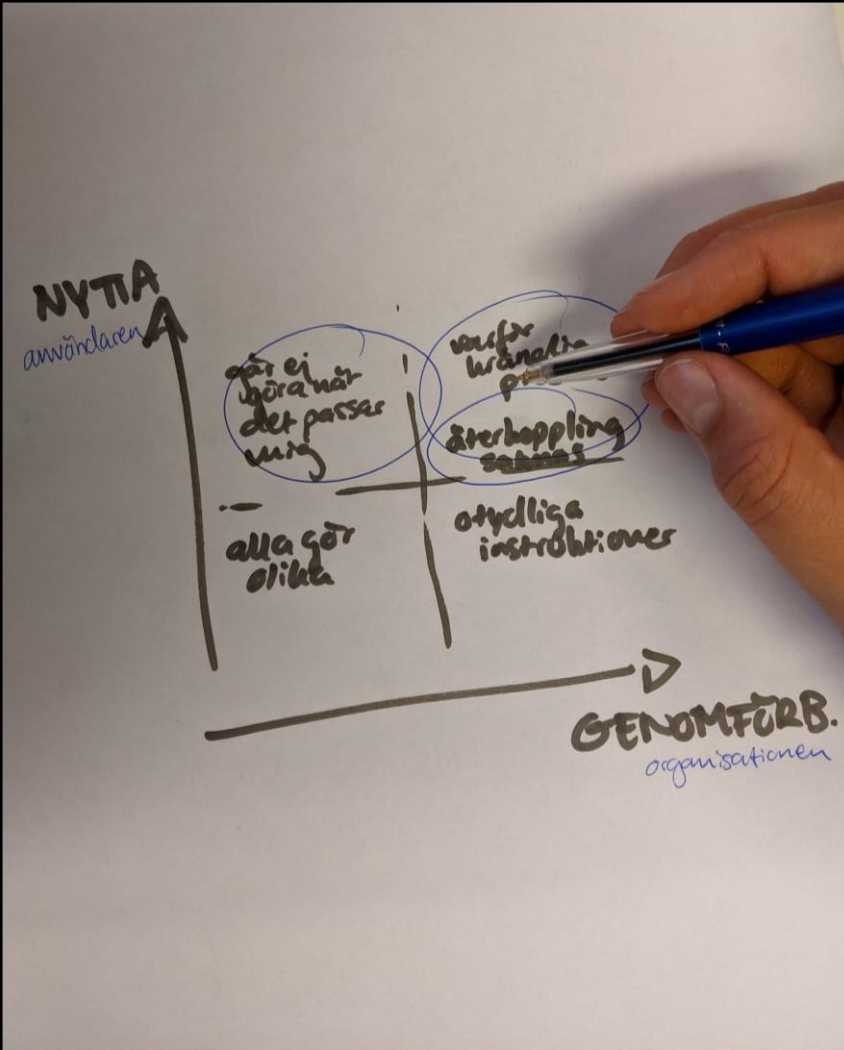
Tema: Risk för glapp i medicinering

Vi har insett att...

... det tar längre tid att få det nya receptet
än vad patienterna tror vilket leder till
glapp i medicinering.

Formulera därefter en möjlighet:

Hur skulle vi kunna...
...undvika glapp i medicinering?

Använda resultat

Vi prioriterar våra insikter – i det här fallet utifrån nytta och genomförbarhet – för att kunna avgöra vad som är viktigt och möjligt att arbeta vidare med.

Vi vill använda insikterna för att visa på varför området är viktigt att arbeta med, exempelvis när vi presenterar för styrgruppen. Vår erfarenhet är att det skapar engagemang.

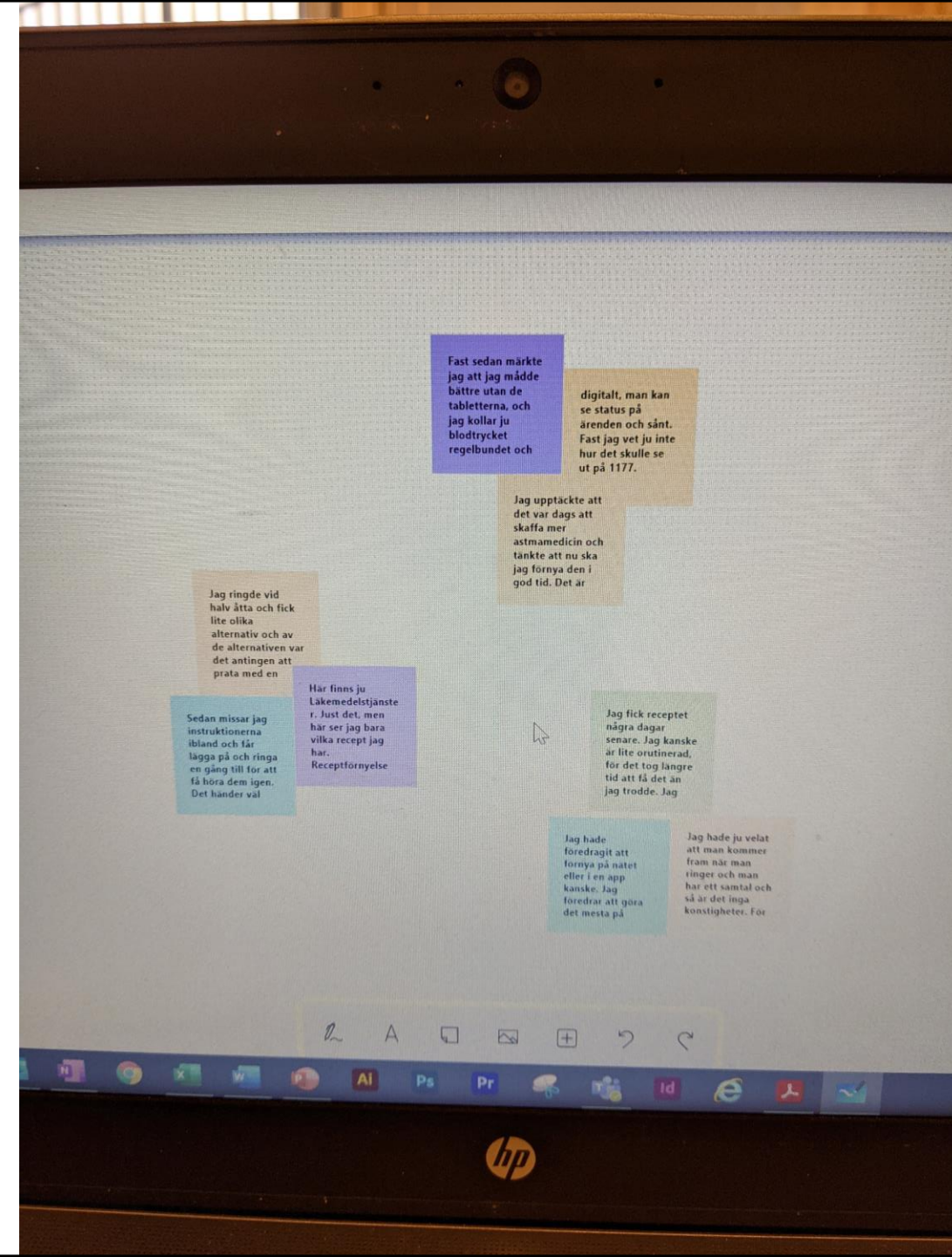
Vi går tillbaka till vår problemformulering och diskuterar om den bör formuleras om. I vår mönsteranalys har det dykt upp insikter som tyder på att huvudproblemet är något annat än det initialt antagna.

Tips för digital analys

Det går självklart att göra mönsteranalysen digitalt, processtegen i stort är desamma, men utförandet skiljer sig en del. Tips på verktyg att lägga in data i är:

- Powerpoint: skriv in alla datapunkter i boxar och gruppera dem där.
- Microsoft Whiteboard: har färdig funktion med post it lappar som du kan skriva in din data i och sen flytta runt på den digitala ytan.
- Finns andra programvaror framtagna för att kunna samarbeta smidigt på, dock ännu inte upphandlade.

Fördelar med att göra det digitalt är att man lättare kan dela och kopiera materialet, samt att man kan arbeta tillsammans även om man inte är på samma plats.

Att göra en mönsteranalys

- en praktisk guide

Lycka till! 😊

